

An Analysis of Factors Affecting the Implementation of Educational Quality Assurance Policy in Educational Institutions Under the Ministry of Public Health

Naampitch Thamhiweth

ABSTRACT

The study aimed at analyzing the factors affecting the implementation of educational quality assurance policy in educational institutions under the Ministry of Public Health. It also aimed to find the factors affecting and the model that fits for the institutions under the Ministry of Public Health. The study consisted of 5 phases. The first one was to analyze and build the hypothesis model to find the major factors and measurement variables in the implementation of educational quality assurance policy in educational institutes. The data were gathered from literature reviews and related research documents. The second one was to create and to verify the research instruments. The third and fourth phases were designed for collecting quantitative data from QA's committees of all 39 institutes and qualitative data from 11 fields in the central and all regions; to analyze the data and to test the fit of empirical model by LISREL version 8.53. The final one was the feasibility study of the model by the focus group of 25 institutional administrators.

The study revealed as follows: 1) three major factors affecting the implementation of educational quality assurance policy in educational institutions under the Ministry of Public Health were; policy factors, supportive factors, and organizational competence factors affecting to policy performance factors, 2) the test of empirical model was well fit, and 3) the effects in the model showed that the path coefficient was 47 % could be predicted.

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบาย การประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

นำพิชญ์ ธรรมหิเวศน์

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอนโดย 1) วิเคราะห์เอกสาร เพื่อสร้างกรอบการวิจัยและรูปแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ 2) สร้างและพัฒนาเครื่องมือ เป็นแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสังเกต 3) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม จากคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ทั้ง 39 แห่ง รวม 392 คน และข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ ร่วมกับการสังเกตรวม 11 สนาม 4) วิเคราะห์ข้อมูล และทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยโปรแกรม LISREL Version 8.53 และ 5) ศึกษาความเป็นไปได้ จากกลุ่มผู้บริหารสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข 25 คน

ผลการศึกษาปรากฏว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ คือ ปัจจัยสาระนโยบาย การสนับสนุนการปฏิบัติ และศักยภาพหน่วยปฏิบัติ โดยสาระนโยบายมีอิทธิพลรวมต่อผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติมากที่สุด 2) รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของข้อมูลเชิงประจักษ์กลมกลืนระดับดี 3) รูปแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ สรุปได้ว่า การสนับสนุนการปฏิบัติ ศักยภาพหน่วยปฏิบัติ และสาระนโยบาย สามารถทำนายผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ได้ร้อยละ 47

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 40 กำหนดให้รัฐจัดการศึกษา โดยยึดหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาคให้ทุกคนได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งพัฒนาการศึกษาชาติด้วยการปฏิรูปการศึกษา หมวด 6 มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก มาตรา 48 ระบุให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาทุกแห่งทุกประเภทจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของแต่ละสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารคุณภาพการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 24) สารบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องนำไปปฏิบัติ โดยการประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นตัวบังคับที่คุณภาพการศึกษา อีกทั้งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของชาติ (อมเรศ ตีลาอ่อน, 2545, หน้า 58-59) สิ่งสำคัญของการพัฒนาด้านการประกันคุณภาพการศึกษา คือการสร้างเอกลักษณ์ของสถานศึกษานั้น ๆ จุดเด่นหรือจุดเน้นหลักแต่ละแห่งย่อมแตกต่างกัน สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งต่างต้องพัฒนาหรือปรับปรุงระบบการจัดการศึกษา ภายใต้การวิเคราะห์สถานการณ์และสิ่งเกี่ยวข้องที่มีผลกระทบต่อสถานศึกษาแต่ละแห่ง ต้องอาศัยการวิเคราะห์เชิงระบบและพัฒนาเชิงนโยบาย (เกษม วัฒนชัย, 2545, หน้า 20-21) สถาบันการศึกษากระทรวงสาธารณสุข ซึ่งจัดการศึกษาเพื่อการบริการด้านสุขภาพ จึงต้องมีการพัฒนาการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพที่สอดคล้องกับสภาวะสุขภาพคนไทยภายใต้เงื่อนไขของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การศึกษานโยบายมีความเกี่ยวข้องกันในสาขารัฐศาสตร์และการบริหาร โดยสาขาการบริหาร จุดเน้นที่การบริหารนโยบายหรือขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) (วรเดช จันทรศร, 2532, หน้า 61-62) เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่อาศัยความสามารถในการประสานจัดการให้เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้ (Pressman & Wildavsky, 1973) การศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติส่วนใหญ่เป็นการศึกษาว่าองค์กรสามารถกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหาร ตลอดจนกลไกที่สำคัญปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ตามที่ระบุไว้หรือไม่ แค่นั้น เพียงใด บางส่วนเป็นการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้นในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาแนวทาง สร้างกลยุทธ์ หรือพัฒนาศักยภาพขององค์กร หรือกลุ่มบุคคลที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ให้สามารถจัดประสานกิจกรรมให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย (กล้า ทองขาว, 2538, หน้า 151) เพื่อแก้ปัญหาการล้มเหลวของนโยบาย (Ham & Hill, 1993, p. 97) เพื่อผลักดันให้กลไกทั้งหมดขององค์กรดำเนินไป เพื่อการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายนโยบาย (Pressman & Wildavsky, 1973) โดยที่การประสบความสำเร็จต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน ทั้งผู้บริหาร ทรัพยากร และสิ่งสนับสนุนอื่นๆ (Weimer & Vining, 1992, p. 325)

◆ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ◆
ของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

สถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานรัฐมีภารกิจหลักในการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านสุขภาพ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาวิชาชีพการพยาบาล และสภาการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษา การศึกษาทางการแพทย์และการสาธารณสุขเป็นปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ในรูปการให้การดูแลช่วยเหลือ เพื่อบริการที่มีคุณภาพ สถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ช่วง พ.ศ. 2535-2540 มีข้อมูลรายงานระบุว่าได้ดำเนินการเกี่ยวกับคุณภาพมาตรฐานควบคู่กับการจัดการศึกษา แต่ในภาพรวมยังไม่มีระบบที่ดีพอ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 55-57) การประกันคุณภาพในระบบการศึกษามีการควบคุมมาตรฐานหลายระดับหลายรูปแบบ นับจากช่วงเปลี่ยนผ่านของการปฏิรูปการศึกษาต่างก็มีแนวทางในการจัดระบบตามสภาพแวดล้อมและความพร้อมของทรัพยากร รวมทั้งลักษณะเฉพาะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ แวน มีเตอร์ และ แวน ฮอร์น (Van Meter & Van Horn, 1975) ระบุว่ากลุ่มของปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ มาตรฐานของนโยบาย และลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งเงื่อนไขอื่น ๆ ของสภาพแวดล้อม

การศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษากระทรวงสาธารณสุข และการประเมินคุณภาพการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ มีการดำเนินการหลากหลายรูปแบบ มีหลายสถาบันที่บรรลุผลสำเร็จและหลายสถาบันไม่บรรลุผลสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ การจัดการอุดมศึกษากระทรวงสาธารณสุขยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากปัจจัยมากมายที่เกี่ยวข้องแต่ยังไม่มียางานการศึกษาที่ระบุถึงปัญหาหรือความสัมพันธ์ของปัจจัยที่แท้จริง อีกทั้งตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ได้มีการศึกษาผ่านมายังไม่มีตัวแบบใดที่สามารถอธิบายกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการจัดการศึกษา ยังไม่มีตัวแบบใดได้ทดสอบว่ามีความสอดคล้องเหมาะสมกับการนำนโยบายด้านการศึกษาไปปฏิบัติ โดยเฉพาะการประกันคุณภาพการศึกษา นอกจากนั้นการศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพอุดมศึกษาก็ยังไม่มี การจัดกลุ่มผลการดำเนินการในขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ว่าการประเมินผลความสำเร็จที่เหมาะสมควรประกอบด้วยเรื่องใด ในขั้นตอนของกระบวนการนโยบายเพื่อการพัฒนาให้บรรลุวัตถุประสงค์นโยบายอย่างแท้จริง ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยศึกษาผ่านรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติของสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
2. เพื่อหาและทดสอบรูปแบบของการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติของสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาเฉพาะกระบวนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ที่ได้ข้อมูลจากคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้อาศัยแนวคิดการศึกษากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ จากกรอบแนวคิดของ แวน มีเตอร์และแวนฮอร์น (Van Meter & Van Horn, 1975) ตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ของ ซาบาเตียร์ และ แมสมานิเยน (Sabatier & Mazmanian, 1980) ตัวแบบกระบวนการนโยบาย-แผน-การนำไปปฏิบัติ ของ อเล็กซานเดอร์ (Alexander, 1985) ร่วมกับตัวแบบที่ วรเดช จันทรศร (2532) เสนอ ประกอบด้วย ตัวแบบด้านการจัดการ (Management Model) ตัวแบบการพัฒนาองค์การ (Organizational Development Model) ตัวแบบทั่วไป (General Model) และตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของ กล้า ทองขาว (2544) ซึ่งได้มีการทดสอบตัวแบบจากกรณีศึกษานโยบายรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ ผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติในกระบวนการนโยบายที่หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Performance) และในกรณีนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยพิจารณาภายใต้กรอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เชื่อมโยงองค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ภายใต้มาตรฐานคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) สภาการพยาบาล สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข โดยมีได้มุ่งการประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) แต่มุ่งศึกษาผลในขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) ของสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย ปัจจัยสาระนโยบาย ปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติ และปัจจัยศักยภาพหน่วยปฏิบัติ ที่มีผลต่อความสำเร็จหรือผลของการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ

- ◆ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ◆
ของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

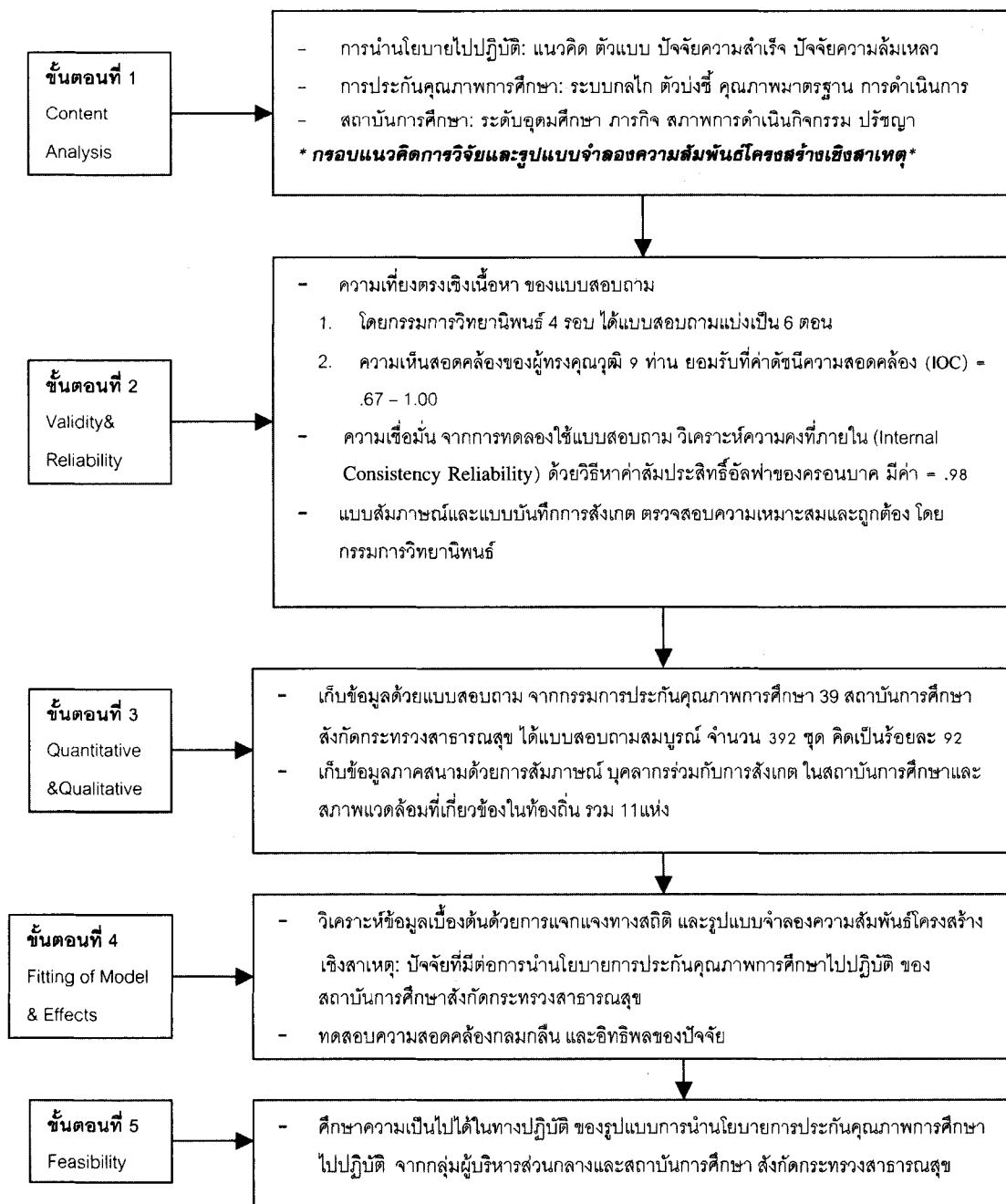
สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยสาระนโยบาย ปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติ และปัจจัยศักยภาพหน่วยปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับผลของการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ
2. ปัจจัยสาระนโยบาย ปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติ และปัจจัยศักยภาพหน่วยปฏิบัติ มีอิทธิพลเชิงสาเหตุต่อผลของการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ
3. รูปแบบของการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ของสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข สอดคล้องกับรูปแบบจำลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

ตัวแปร ลักษณะตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 1) สาระนโยบาย มีตัวแปรสังเกต 3 ตัวแปร 2) การสนับสนุนการปฏิบัติ มีตัวแปรสังเกต 4 ตัวแปร 3) ศักยภาพหน่วยปฏิบัติ มีตัวแปรสังเกต 5 ตัวแปร และ 4) ผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีตัวแปรสังเกต 6 ตัวแปร

โดยแบ่งการดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การสร้างและพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัย

สร้างรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดย

1. ศึกษาเอกสาร (Content Analysis) ที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญของ 1) หลักการทฤษฎี รวมทั้งแนวคิดของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และปัจจัยความสำเร็จหรือปัญหาอุปสรรคในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ 2) การประกันคุณภาพการศึกษา นโยบายการประกันคุณภาพอุดมศึกษา การดำเนินการ และการควบคุม ตรวจสอบ ประเมินคุณภาพอุดมศึกษา 3) ภารกิจของสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

2. วิเคราะห์ประเด็นนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ภายใต้รูปแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ของสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

3. สร้างรูปแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ของปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ โดยรูปแบบจำลองแสดงการมีอิทธิพลต่อกันในกระบวนการ คือ 1) ปัจจัยสาระนโยบาย เป็นตัวแปรเหตุ ส่งผลต่อตัวแปร 2) ปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติ 3) ปัจจัยศักยภาพหน่วยปฏิบัติ และทั้ง 3 ตัวแปรส่งผลถึง 4) ผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ในรูปของ 4 ตัวแปรแฝงที่ศึกษาอิทธิพลต่อกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการวัดผ่านตัวแปรสังเกตได้ 18 ตัว ดังนี้

3.1 ตัวแปรแฝงสาระนโยบาย (POL) ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ของวัตถุประสงค์ (POBJEC) ความสอดคล้องของแนวปฏิบัติ (PRELAT) มาตรฐานนโยบาย (PSTAND)

3.2 ตัวแปรแฝงการสนับสนุนการปฏิบัติ (SUP) ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้การส่งเสริมทางเทคนิควิชาการ (TECHNS) ความร่วมมือจากหน่วยงานนอก (EXTERS) ความเพียงพอของทรัพยากร (RESOUS) และการพัฒนาบุคลากร (HRDEVS)

3.3 ตัวแปรแฝงศักยภาพหน่วยปฏิบัติ (ORG) ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้โครงสร้างองค์กร (ORGSTR) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (ORGLEA) การบริหารจัดการในหน่วยปฏิบัติ (ORGADM) บุคลากรปฏิบัติ (ORGPER) และระบบการทำงาน (ORGWOR)

3.4 ตัวแปรแฝงผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ (QUA) ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ผลด้านผู้เรียน (STUDSQ) มาตรฐานทางวิชาการ (ACADSQ) คุณลักษณะทางวิชาชีพ (PROFSQ) กิจกรรมการเรียนการสอน (LEARSQ) ระบบบริหารคุณภาพ (QADMGQ) และผลงานวิชาการผู้สอน (KNOWGQ)

เครื่องมือการวิจัย

ประกอบด้วย แบบสอบถาม 6 ตอน ในระยะการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และแบบบันทึกการสังเกต แบบสัมภาษณ์ ในระยะการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การสร้างแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้ผลการวิเคราะห์ แยกเป็นปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการดำเนินงานและคุณภาพการจัดการศึกษาที่เกิดจากขั้นตอนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ไปปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษา โครงสร้างของตัวแปร จัดทำเป็นรายการเนื้อหาเพื่อเสนอประเด็นและรูปแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ 5 ท่านพิจารณา ปรับปรุงแนวคำถามแยกประเด็นตัวแปรสาระนโยบาย ตัวแปรการสนับสนุนการปฏิบัติ ตัวแปรศักยภาพหน่วยปฏิบัติ และตัวแปรผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็น 6 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ และเติมคำสั้น ๆ ของแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย คุณสมบัติและประสบการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ของสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ตอนที่ 2 - ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ แบบเลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีความหมายของค่าคะแนน 0 - 4 (Likert, 1970; Wender, 1995; Haladyna, 2002, p. 93)

2. การหาคุณภาพเครื่องมือ เนื่องจากกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นศาสตร์ที่ยังไม่มีทฤษฎีรองรับ การศึกษาจึงเป็นการศึกษาภายใต้ตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ร่วมกับแนวคิดและผลการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้อง การหาคุณภาพของเครื่องมือจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สำคัญของการวิจัย โดยเฉพาะการศึกษาผ่านรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ในการสร้างเครื่องมือวิจัยให้ครอบคลุมเรื่องสำคัญเพียงพอจะเป็นตัวแทนที่ดีของสิ่งที่ต้องการวัดต้องอาศัยดุลยพินิจของผู้วิจัยในการวิเคราะห์เนื้อหา โครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษาให้มากที่สุด จากการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยของปัจจัยกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ วิเคราะห์ผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา จัดทำเป็นประเด็นเนื้อหา เสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รวม 4 รอบ

◆ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ
ของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามทั้ง 6 ตอนให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกระบวนการนโยบาย ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านบริหารสถาบันอุดมศึกษาหรือสถาบันทางวิชาชีพ แสดงความคิดเห็นต่อข้อคำถาม โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ ดังนี้ เห็นด้วย = +1 ไม่เห็นด้วย = -1 ไม่แน่ใจ = 0 นำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Consistency) เป็นรายข้อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง มากกว่า .50 มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

3. แบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจัดทำประเด็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นประเด็นข้อคำถาม ข้อมูลเชิงลึกจากผู้เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ช่วยอธิบายอิทธิพลของปัจจัยตัวแปรในรูปแบบ

4. แบบสังเกต เป็นแบบบันทึกภาคสนามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อช่วยให้การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลสัมภาษณ์มีความสมบูรณ์มากขึ้น ประกอบการตรวจสอบข้อมูลบางประเด็นตามวิธีการเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

1. ประชากร ใช้ประชากรนิยาม (Define Population) ซึ่งอุทุมพร จามรมาน (2539) อธิบายว่าหมายถึง ประชากรที่ศึกษาเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ผู้อำนวยการวิทยาลัย คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาในวิทยาลัยทั้งการแต่งตั้งและโดยตำแหน่งของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย วิทยาลัยพยาบาล 31 แห่ง วิทยาลัยการสาธารณสุข 7 แห่ง และวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์ 1 แห่ง รวม 39 แห่ง จำนวนประชากรทั้งสิ้น 425 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีความครบถ้วนมากที่สุด ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ รวมระยะเวลาได้รับแบบสอบถามคืนจากทั้ง 39 แห่ง 12 สัปดาห์ จำนวน 401 ชุด (ร้อยละ 94) พบว่า มีจำนวน 392 ชุดที่สมบูรณ์ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้คิดเป็นร้อยละ 92 ของประชากร

ระยะที่ 2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Interview or Discussion) ร่วมกับการสังเกตทั้งโดยมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ จัดว่าเป็นการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง ศึกษาผ่านข้อมูล ความเห็นจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ของสถาบัน การศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมี ทั้งการแต่งตั้งให้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในวิทยาลัย และคณะผู้บริหาร วิทยาลัยที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในวิทยาลัยโดยตำแหน่ง ผู้วิจัยกำหนด คุณสมบัติการเลือกสนาม ประกอบด้วย 1) ครอบคลุมทุกภาคของประเทศ 2) ดำเนินการประกัน คุณภาพการศึกษาผ่านกระบวนการประเมินคุณภาพ ภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา ในช่วงเวลาการวิจัย และ 3) ไม่มีการเปลี่ยนแปลงผู้อำนวยการ ในช่วง 1 ปีก่อนเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลภาคสนาม ต้องคำนึงถึงการตรวจสอบความตรง ความถูกต้อง ความ ครบคลุมและครบถ้วนของข้อมูล เพื่อช่วยให้ผลการวิจัยเกิดความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือ (นิศา ชูโต, 2540, หน้า 4) สรุปลักษณะตัวอย่างในการเก็บข้อมูลภาคสนามของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย เก็บข้อมูลจาก 11 สนาม จากผู้บริหารและงานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 35 ตัวอย่าง บุคลากรที่เกี่ยวข้องในหน่วยงาน และนักศึกษาเป็นผู้ให้ข้อมูลรองจำนวน 48 ตัวอย่าง บุคลากรนอกหน่วยงานจำนวน 12 ตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณทางสถิติ และตรวจสอบข้อมูลเพื่ออธิบาย ข้อค้นพบของข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้สถิติ บรรยาย ความถี่ ร้อยละ ยืนยันว่ากลุ่มที่ให้ข้อมูล มีการกระจาย และเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา
2. วิเคราะห์ลักษณะการแจกแจงของตัวแปรแต่ละตัว และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดย หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Coefficient Correlation)
3. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ตัวแปรสังเกตได้ ในชุดตัวแปรแฝง (Measurement Model)
4. วิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ (Structural Model) เพื่อทดสอบ ความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปลิสเรล (LISREL Version 8.53) วิเคราะห์ความกลมกลืน (Goodness of Fit)
5. วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ไปปฏิบัติของสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

- ◆ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ◆
ของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ผลการวิจัย

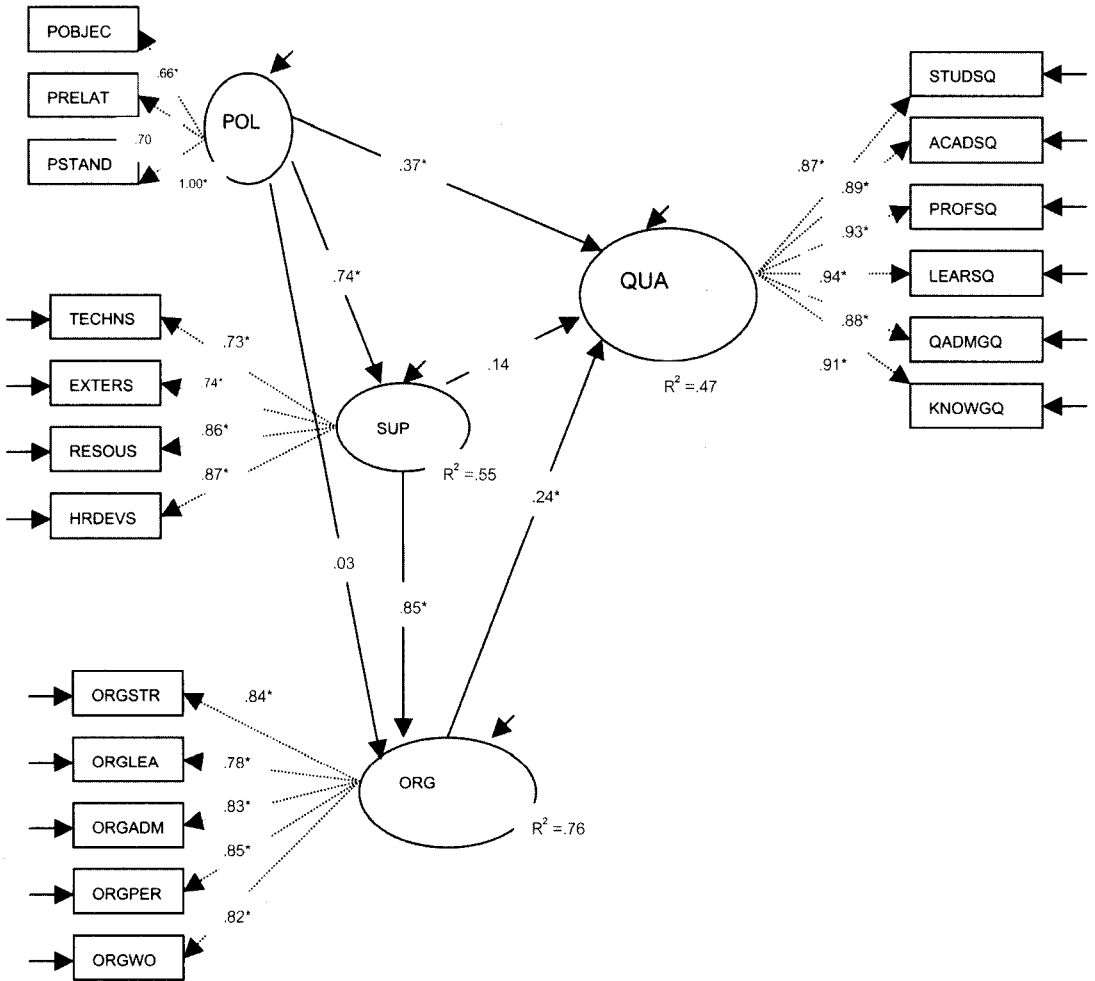
1. ปัจจัยสาระนโยบาย ปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติ และปัจจัยศักยภาพหน่วยปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับผลของการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ โดยตัวแปรสังเกต 18 ตัวแปร ที่เป็นตัวแปรวัด มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ปัจจัยสาระนโยบาย การสนับสนุนการปฏิบัติ และศักยภาพหน่วยปฏิบัติ มีอิทธิพลต่อผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยปัจจัยสาระนโยบายมีอิทธิพลโดยรวมต่อผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมการพยากรณ์ที่อธิบาย รูปแบบที่ศึกษา พบว่า ผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยสาระนโยบายมากที่สุด ร่วมกับอิทธิพลจากปัจจัยศักยภาพหน่วยปฏิบัติ และปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติ สามารถพยากรณ์ ได้ร้อยละ 47 รูปสมการ ดังนี้

$$QUA = 0.14 (SUP) + 0.24 (ORG^*) + 0.37 (POL^*) \quad , R^2 = 0.47$$

3. รูปแบบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ของสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข สอดคล้องกับรูปแบบจำลองจากการวิเคราะห์เอกสาร

chi-square = 281.65(NCP=168.65), df= 113, SRMR=0.048, GFI=0.93

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความกลมกลืนของข้อมูลเชิงประจักษ์กับรูปแบบสมมติฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงนโยบาย ในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ดำเนินการสร้างรูปแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม จากคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา ในสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั้ง 39 แห่ง

◆ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ◆

ของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ร่วมกับการสังเกต 11 สนาม จากกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงและวิธีการตามรอย (Snow Ball) ทั้งในส่วนกลางและทั่วทุกภูมิภาค วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา และทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลของปัจจัย และนำรูปแบบผลการศึกษาไปศึกษาความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ จากกลุ่มผู้บริหารในส่วนกลาง (สถาบันพระบรมราชชนก) และผู้บริหารสถาบันการศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์สอดคล้องกับรูปแบบสมมติฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพช่วยอธิบายสนับสนุนแนวทางการส่งอิทธิพลของปัจจัยในรูปแบบที่ศึกษา

รูปแบบการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ เป็นกระบวนการความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับของ**สาระนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา** ประกอบด้วยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีความสอดคล้องของแนวปฏิบัติ รวมทั้งมีมาตรฐานนโยบายที่ไม่ซับซ้อน มีผลให้เกิด**การสนับสนุนการปฏิบัติ**ทั้งจากภายนอกหน่วยงาน ในด้านการส่งเสริมทางเทคนิควิชาการ และความร่วมมือจากหน่วยงานนอก การสนับสนุนภายในหน่วยงานในด้านความเพียงพอของทรัพยากร และการพัฒนาบุคลากร ทำให้**หน่วยงานปฏิบัติ**มีศักยภาพเพิ่มขึ้นเหมาะสมกับการนำนโยบายไปปฏิบัติได้นอกจากนี้จากการจัดโครงสร้างองค์กรให้เอื้อกับการปฏิบัติ ผู้บริหารมีทักษะภาวะผู้นำ การบริหารจัดการในหน่วยปฏิบัติมีความคล่องตัว บุคลากรปฏิบัติเต็มใจและร่วมมือ ระบบการทำงานในสถาบันการศึกษามีความต่อเนื่อง โดย**ผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ** สามารถวัดความสำเร็จหรือการบรรลุวัตถุประสงค์การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติได้จาก ผลด้านผู้เรียน มาตรฐานทางวิชาการ คุณลักษณะทางวิชาชีพ กิจกรรมการเรียนการสอน ระบบบริหารคุณภาพ และผลงานวิชาการผู้สอน รายละเอียดดังนี้

1. นโยบายที่มีวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับแนวปฏิบัติ รวมทั้งมีมาตรฐานของนโยบาย มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ช่วยให้หน่วยงานระดับปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ ทำให้เกิดผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่บรรลุวัตถุประสงค์นโยบาย ความหลากหลายของวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายไม่ชัดเจน หรือขาดมาตรฐานหลักการเมื่อกำหนดนโยบาย รวมทั้งนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับนโยบายอื่น หรือพันธกิจของหน่วยปฏิบัติ มีผลให้หน่วยงานระดับปฏิบัติ ไม่สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้ หรือไม่สำเร็จได้ตามเป้าหมาย และนโยบายที่มีความชัดเจนของวัตถุประสงค์ บอกได้ถึงสิ่งที่นโยบายคาดหวังให้เกิดหลังจากนำนโยบายไปปฏิบัติ ทำให้เกิดผลดีต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ เมื่อมีการสื่อสารสาระของนโยบายและการประเมินผลการปฏิบัติได้ตรงกัน

2. การสนับสนุนการปฏิบัติ ให้สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติและเกิดผลที่ดี จะต้องประกอบด้วย การได้รับการส่งเสริมทางเทคนิควิชาการ มีการกำกับติดตามด้วยการให้คำแนะนำ ความร่วมมือ

จากหน่วยงานนอกไม่ว่าในท้องถิ่นหรือส่วนกลาง มีทรัพยากรที่เพียงพอ และมีการพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนการปฏิบัติที่เกิดจากหน่วยงานนอก หรือท้องถิ่น จนเกิดผลสำเร็จในขั้นตอนการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ โดยเฉพาะความร่วมมือ เกิดจากการยอมรับสถาบันการศึกษา การดูแลจากหน่วยงานในท้องถิ่นและชุมชนให้มีทรัพยากรในการปฏิบัตินโยบายเพียงพอในการปฏิบัติ

3. ศักยภาพหน่วยปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีอิทธิพลโดยตรงต่อผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังได้รับอิทธิพลโดยอ้อมจากสาระนโยบาย และการสนับสนุนการปฏิบัติ ด้วย

4. ผลของการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ พบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่มีค่าความเที่ยงมากที่สุด รองลงมาคือ คุณลักษณะทางวิชาชีพ และมาตรฐานทางวิชาการ อธิบายได้ว่าการวัดผลของการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ด้านคุณลักษณะทางวิชาชีพ และมาตรฐานทางวิชาการ มีความเหมาะสมสอดคล้องมากที่สุด

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย

1. ผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสาระนโยบาย ปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติ และปัจจัยศักยภาพหน่วยปฏิบัติ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติในสถาบันการศึกษา สามารถเรียนรู้แนวทางการบริหารกระบวนการ และความจำเป็นในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ระบบการทำงาน โครงสร้างองค์การ บุคลากรปฏิบัติ และการบริหารจัดการในหน่วยปฏิบัติ เป็นตัวแทนศักยภาพหน่วยปฏิบัติที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ควรนำรูปแบบการบริหารกระบวนการนโยบายไปประยุกต์ใช้โดยหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในขั้นตอนปฏิบัติ และสนับสนุนการบริหารจัดการภายใน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์นโยบายได้มากที่สุด

3. ปัจจัยสาระนโยบายมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และมีอิทธิพลโดยตรงต่อการสนับสนุนการปฏิบัติ หน่วยงานระดับสูงที่กำกับนโยบาย ควรเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ได้ร่วมแสดงความเห็นต่อแนวทางการสนับสนุนกับสภาพความต้องการที่แท้จริง

- ◆ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ ◆
ของสถาบันการศึกษาสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการศึกษากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุในระดับสถาบันการศึกษา ที่เป็นนโยบายอื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาระบบงาน
2. สมการพยากรณ์ มีประสิทธิภาพในการอธิบายอิทธิพลได้ ร้อยละ 47 จึงควรมีการศึกษาในวงกว้าง เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอุดมศึกษา วิชาชีพเฉพาะ
3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการดำเนินการอื่น ๆ โดยอาศัยรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของสภาพการณ์จริงกับหลักการ และหาทางพัฒนาระบบงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ควรมีการนำตัวแปรไปศึกษาในบริบทอื่น หรือประสิทธิภาพของการพยากรณ์เส้นทางอิทธิพล เพื่อเป็นการทดสอบรูปแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ อีกแนวทางหนึ่ง และเป็นการขยายผลการศึกษา รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุกระบวนการในบริบทอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2541). *นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัย สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๔๑*. นนทบุรี: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- กล้า ทองขาว. (2538). การนำนโยบายไปปฏิบัติ. ใน *เอกสารการสอนนโยบายและแผนหน่วยที่ 3*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กล้า ทองขาว. (2544). การนำนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาสู่การปฏิบัติ: การดำเนินงานช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ. *วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช*, 14(3), 27-31.
- เกษม วัฒนชัย. (2545). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศภายใต้ข้อจำกัดด้าน. ใน *เอกสารประกอบการสัมมนาผู้บริหารมหาวิทยาลัย ประจำปี 2545*, ณ โรงแรมดุสิตไอส์แลนด์ รีสอร์ท เชียงราย, 15-17 พฤศจิกายน: เอกสารเย็บเล่ม.
- นิตา ชูโต. (2540). *กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- วรเดช จันทรศร. (2532). การนำนโยบายไปปฏิบัติ: ตัวแบบและคุณค่า. ใน *สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ ดนัย เทียนพุ่ม(บรรณาธิการ)*, *การวิจัยเชิงนโยบาย: รูปลักษณะใหม่ของการกำหนดอนาคต* (หน้า 209-231). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา: กรณีศึกษานิวยอร์กแลนด์. ใน *รายงานการวิจัยของ วิจารณ์ พานิช และคณะ*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2546). *ระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- อมเรศ ศิลลาอ่อน. (2545). การประกันคุณภาพการศึกษา. ใน *รวมบทความบรรยายพิเศษ 2 ปี สมศ.*: 56-66. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- อุทุมพร จามรมาน. (2539). *ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Alexander, E.R. (1985). From idea to action: Notes for a contingency theory of the policy implementation process. In R. Alford & R. Friedland (Ed.), *Powers of theory* (pp. 32-40). Cambridge, MA.: Cambridge University Press.
- Berman, P., McLaughlin, M.W., Ingram, H.M., & Mann, D.E. (1978). The study of macro and micro-implementation. *Public Policy*, 26 (2), 157-185.
- Bollen, K.A., & Long, J.S. (1993). *Testing structural equation models*. London: Sage.
- Ham, C., & Hill, M. (1993). *The policy process in the modern capitalist state* (2nd ed.). New York: Harvester Wheat Sheaf.
- Joreskog, K., & Sorbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language* (4th ed.). Hillsdale, NJ.: Lawrence Erlbaum.
- Likert, R. (1970). A technique for the measurement of attitudes. In G.F. Summers (Ed.), *Attitude measurement* (pp. 149-158). Chicago, IL.: Rand McNally & Company.
- Pressman, F., & Wildavsky, A. (1973). *Implementation*. Berkeley, CA.: University of California.
- Sabatier, P., & Mazmanian, D. (1980). The implementation of public policy: A framework of analysis. *Policy Studies Journal*, No.8, 538-567.
- Van Meter, D.S., & Van Horn, C.E. (1975, February). The policy implementation process: A conceptual framework. *Administration & Society*, No.6, 4.
- Weimer, L.D., & Vining, R.A. (1992). *Policy analysis*. Englewood Cliffs, NJ.: Prentice Hall.

